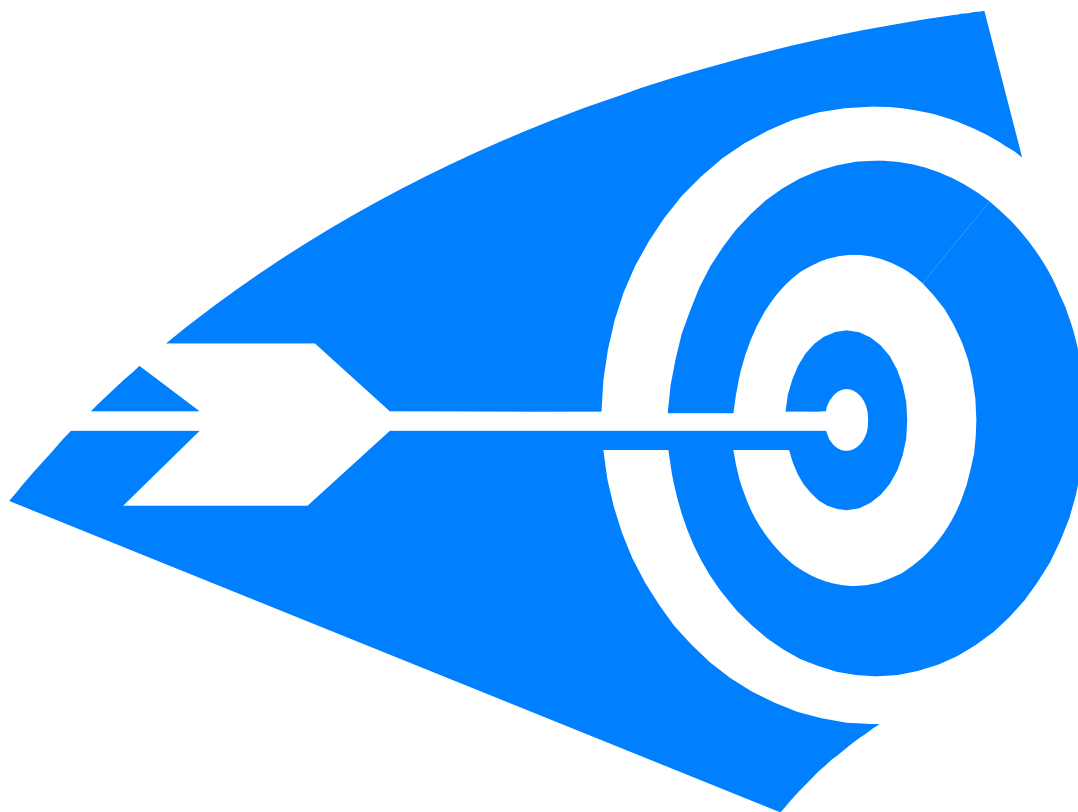

BUDGETUPPFÖLJNING - MAJ 2011

BYGG- OCH
MILJÖNÄMNDEN

KARLSBORGS KOMMUN

Ekonomisk rapportering till KS enligt Ekonomienhetens mall.

NÄMNDSBESLUT: BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN BUDGET 2011					
Löp- nr	Beslutade åtgärder (inkl eventuella äskanden)	Kostnads- minskning	Intäkts- ökning (utökning av ram från KF beslut)	Kommentar Aktuellt läge	
1	Bygg- ökade resurser för ändrad PBL (plan- och bygglag)		-300	Rektrytering pågår	
4	Miljö, myndighetsutövning - tillräcklig bemanning		-225	Tjänst tillsatt	
3	Fysisk planering - ökade resurser för översiktsplan. 385 tkr			Förfogandeavslag KS, 385 tkr. KS kräver plan från BMN innan utbetalning, är under utredning hos BMN.	
	Summa	0	-525		
	Totalsumma besparingar	-525			
Ökad kostnad = minus Minskad kostnad = plus					

Med KFs beslut om ramar 2010-06-28 var det ingen avvikelse mellan ram och grundbudget, utöver dessa fanns äskanden till en summa av 1 125 tkr. Bygg- och miljönämnden beslutade att spara in samtliga äskanden för att få en budget i balans. Vid KFs beslut 2010-11-29 utökades ramen för BMN med 525 tkr.

Den utökade ramen avsåg äskanden och riktades till ökade resurser för ändrad PBL (plan- och bygglag) 300 tkr och tillräcklig bemanning inom miljö, myndighetsutövning 225 tkr.

Bygg- och miljönämndens äskande om ökade resurser för fysisk planering lades som ett förfogandeanslag hos KS, 385 tkr.

RESULTATRAPPORT FÖR BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN MAJ MÅNAD, ÅR 2011 (TKR)

(Rikt punkt vid linjär förbrukning = 42 %)

VERKSAMHET	UTFALL 2010	BUDGET 2011	UTFALL MAJ	FÖRBR. PROCENT	ÅTER- STÅR	PROGNOS 2011	*	
							KOMMENTAR EKON. UTFALL	KOMMENTAR V-MÅL AVVIK.
Nämnd och styrelse	194	212	122	58%	90	-30	1	
Bygg	292	640	50	8%	590	30	2	
Fysisk planering	960	403	100	25%	303	0	3	
MBK-verksamhet	29	140	21	15%	119	0		
Bostadsanpassning	1 420	1 209	306	25%	903	0		
Trafik	304	284	120	42%	164	0		
Miljö, myndighetsverksamhet	810	1 352	411	30%	941	0		
Miljö, strategiskt verksamhet	183	192	79	41%	113	0		
Kalkning	31	38	15	39%	23	0		
Bygg- och miljö, åtgärdsplan							4	
Kommunbidrag	-4 283	-4 470	-1 863	42%	-2 607	0		
NETTOKOSTNAD (Negativ nettokostnad = intäkt)	-60	0	-639					
RESULTAT (positivt utfall 2010 och 2011)	60	0	639			0		

Hyra för jan-maj ej med i utfallet, bokföringsorder är inte attesterad på grund av pågående diskussion om hyreskostnad.

KOMMENTAR TILL EKONOMISK BUDGETAVVIKELSE SAMT ÅTGÄRDSPLAN, BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN MAJ 2011

1). BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN	
KOMMENTAR (prognos mars)	ÅTGÄRDSPLAN/BESLUT (prognos mars)
Extra nämndsmöte med anledning av ny mandatperiod och utbildning med anledning av ny PBL (plan- och bygglag).	Aktiviteterna som ger kostnadsökning är nödvändiga.
	Underskottet åtgärdas genom att efterståva högre intäkter inom nämndens verksamheter.
TIDPLAN FÖR GENOMFÖRANDE AV ÅTGÄRDSPLAN	UTFALL (prognos maj)
	Tidigare åtgärdsplan gäller.
2). BYGG	
KOMMENTAR (prognos maj)	ÅTGÄRDSPLAN/BESLUT
Ökade intäkter beroende på ökat antal inlämnade bygglov/byggnämningar innan lagändring i PBL 2 maj 2011.	
TIDPLAN FÖR GENOMFÖRANDE AV ÅTGÄRDSPLAN	UTFALL
3). FYSISK PLANERING	
KOMMENTAR (prognos mars)	ÅTGÄRDSPLAN/BESLUT (prognos mars)
Bidrag för planering av vindkraft ger ingen intäkt under året då ansökningstiden för att söka bidrag har passerat (principen först till kvarn gällde och bidragsmedlen är slut).	Förlusten av det uteblivna bidraget kan nämnden inte göra något åt.
	Förlusten bedöms till viss del uppvägas av eventuellt högre intäkter än budgeterat, detta i form av intäkter från detaljplanering.
TIDPLAN FÖR GENOMFÖRANDE AV ÅTGÄRDSPLAN	UTFALL
	(Prognos maj) - Det går att se en tendens till betydligt högre intäkter än budgeterat för fysisk planering. De ökade intäkterna beror till viss del på den ökade tillströmningen av bygglovsärenden som skedde i samband med lagändringen för PBL 2 maj 2011.
	Troligen täcker intäkterna upp för det uteblivna bidraget.

4). ÅTGÄRDSPLAN	
KOMMENTAR (prognos mars)	ÅTGÄRDSPLAN/BESLUT (prognos mars)
Generell åtgärdsplan för underskottet som verksamheterna nämnd och fysisk planering medför.	Eftersträva högre intäkter inom områdena bygg, MBK och miljö myndighetsutövning.
	Förvaltningschefen slutar sin anställning den 18 maj och troligtvis påbörjas en rekrytering inom det snaraste. Detta medför minskade lönekostnader under rekryteringsprocessen då de ordinare arbetsuppgifterna för den tf chefen inte ersätts med vikarie. Nämnden utreder ett eventuellt konsultavtal under en övergångsperiod. Det är oklart vad kostnaden för detta medför, samt vilka intäkter det genererar. När nästa budgetuppföljning och prognos lämnas bör nämnden ha dessa oklarheter utredda.
TIDPLAN FÖR GENOMFÖRANDE AV ÅTGÄRDSPLAN	UTFALL
	(Prognos maj) - Rekrytering av förvaltningschef pågår. Förlängning av ansökningstiden har gjorts då det varit vädligt få sökande till tjänsten. Nämnden utreder fortfarande frågan om eventuellt konsultavtal för fysisk planering och arkitektkompetens.
	Det finns tendens till högre intäkter inom bygg och fysisk planering. De ökade intäkterna beror till viss del på den ökande tillströmningen av bygglov/bygganmälningar som skedde i samband med lagändringen för PBL 2 maj 2011.

KOMMENTAR TILL AVVIKELSE VERKSAMHETSMÅL SAMT ÅTGÄRDSPLAN, BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN MARS 2011

A). Ingen väsentlig avvikelse enligt prognos	
MÅL	AVVIKELSE

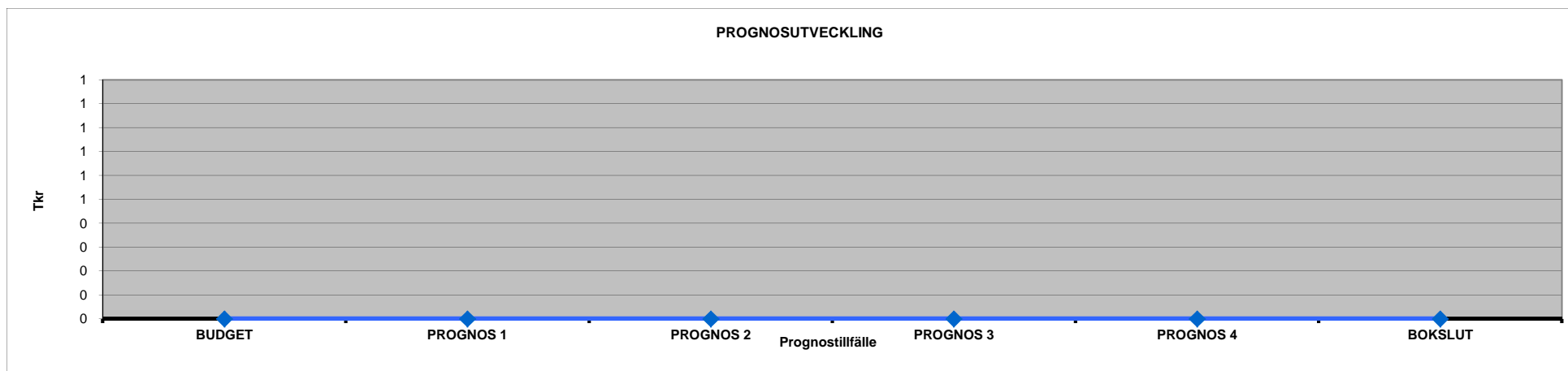
LÖNEKOSTNADER (slag 5) FÖR BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN -MAJ 2011 (TKR)**(Rikt punkt vid linjär förbrukning = 42 %)**

VERKSAMHET	UTFALL 2010	BUDGET 2011	UTFALL MAJ	FÖRBR. %	ÅTER- STÅR	KOMMENTAR AVVIKELSE UTFALL
Nämnd och styrelse	194	211	122	58%	89	extra nämndsmöte och utbildning nya PBL
Bygg	1 057	1 121	421	38%	700	rekrytering av byggnadsing. pågår
Fysisk planering	1 018	612	207	34%	405	
MBK-verksamhet	222	273	101	37%	172	
Bostadsanpassning	301	269	128	48%	141	
Trafik	233	206	99	48%	107	
Miljö, myndighetsverksamhet	1 143	1 771	675	38%	1 096	
Miljö, strategiskt verksamhet	120	124	60	48%	64	
Kalkning	27	33	12	36%	21	
RESULTAT	4 315	4 620	1 825	40%	2 795	

Rekrytering av bygg- och miljöchef/stadsarkitekt och byggnadsingenjör pågår.

PROGNOSUTVECKLING 2011, BYGG- OCH MILJÖÄMNDEN (TKR)

VERKSAMHET	UTFALL 2010	BUDGET 2011	PROGNOS 1 Mars	PROGNOS 2 Maj	PROGNOS 3 Juli	PROGNOS 4 Oktober	BOKSLUT December	KOMMENTAR
Nämnd och styrelse	194	212	-30	-30	0	0	0	
Bygg	292	640	0	30	0	0	0	
Fysisk planering	960	403	-75	0	0	0	0	
MBK-verksamhet	29	140	0	0	0	0	0	
Bostadsanpassning	1 420	1 209	0	0	0	0	0	
Trafik	304	284	0	0	0	0	0	
Miljö, myndighetsverksamhet	810	1 352	0	0	0	0	0	
Miljö, strategiskt verksamhet	183	192	0	0	0	0	0	
Kalkning	31	38	0	0	0	0	0	
Bygg- och miljö, åtgärdsplan			105					
Kommunbidrag	-4 283	-4 470	0	0	0	0	0	
RESULTAT	60	0						
PROGNOS			0	0	0	0	0	
FÖRÄNDRING JMF MED FÖREG. PROGNOS								

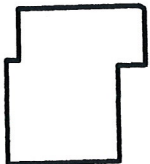
PERSONALUTVECKLING 2011, BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN (Antal årsarbetare)

VERKSAMHET	UTFALL	BUDGET	UTFALL 1		UTFALL 2		UTFALL 3		UTFALL 4		BOKSLUT (snitt)	
	2010	2011	mars	avvikelse	maj	avvikelse	juli	avvikelse	oktober	avvikelse	Decemb.	Avvikelse
Nämnd och styrelse	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bygg	1,95	2,26	1,86	-0,40	1,66	-0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fysisk planering	1,54	1,04	0,86	-0,18	0,60	-0,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
MBK-verksamhet	0,47	0,53	0,52	-0,01	0,48	-0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bostadsanpassning	0,75	0,55	0,67	0,12	0,64	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Trafik	0,43	0,34	0,39	0,05	0,26	-0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Miljö, myndighetsverksamhet	3,16	3,51	3,61	0,10	3,35	-0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Miljö, strategisk verksamhet	0,20	0,19	0,25	0,06	0,16	-0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kalkning	0,06	0,06	0,05	-0,01	0,05	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ANTAL ÅRSARBETARE	8,56	8,48	8,21	-0,27	7,20	-1,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
FÖRÄNDRING JMF MED FÖREG. PROG			0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	

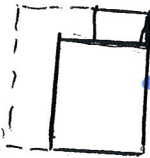

HAN

2:17

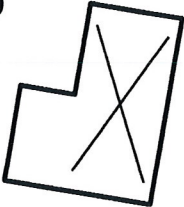

2:32

HÄNHÜLT

16

2:16

Hanhult 2:32

Tomtplatsavgränsning

KARLSBORGS KOMMUN
 BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN
 2011 -04- 28
 Dnr B2011-242

AutoKa-Vy 3.02

LANTMÄTERIET

x

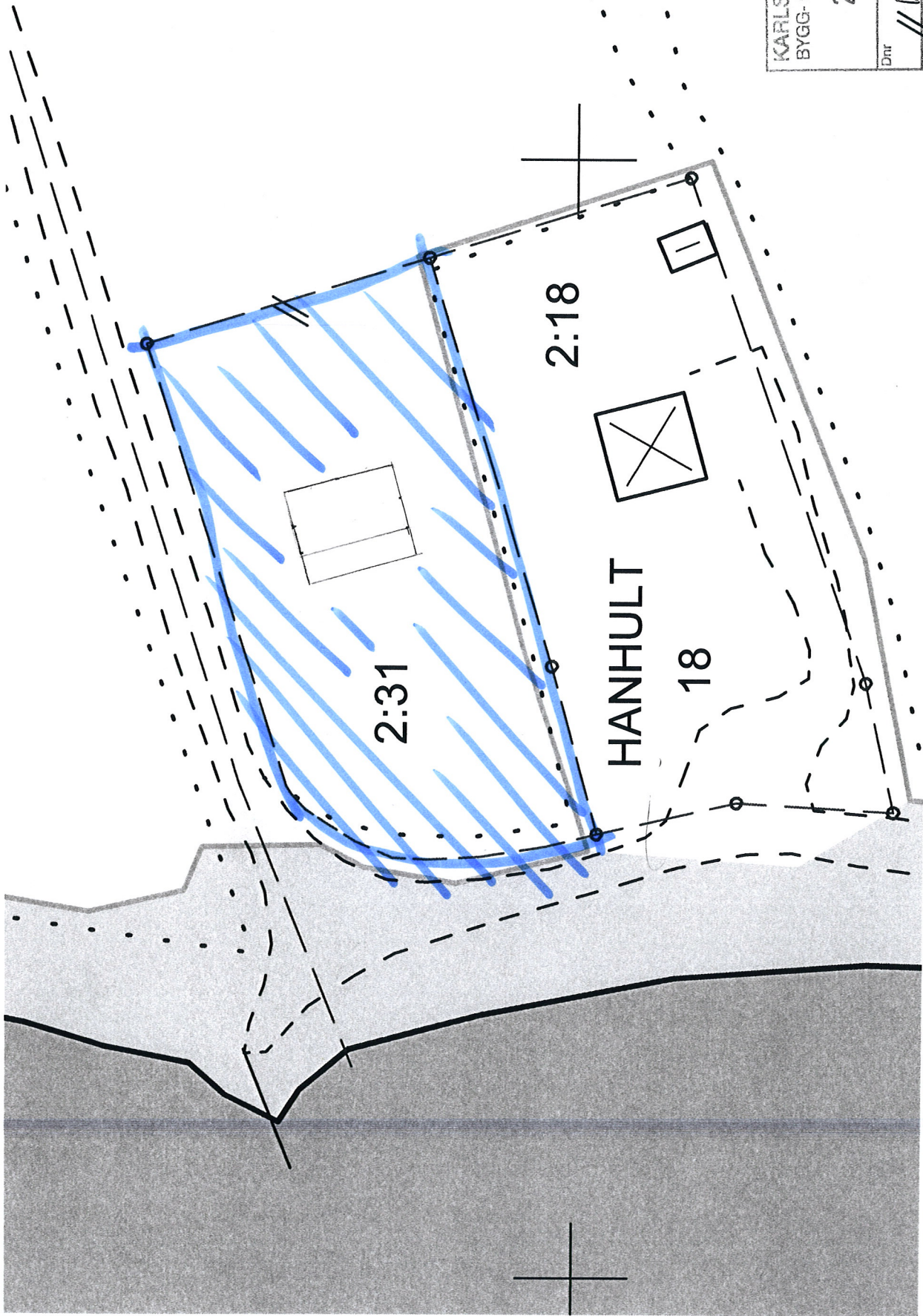
y

x = 6495713
y = 200091

System SWEREF 99 13 30
Lena Lj

4 0 4 8 12 16 20 m

Skala 1:500

Autoka-Vy 3.02

LANTMÄTERIET

X
Y

x = 6495870
y = 200097

System SWEREF 99 13 30
Lena Lj

Hanhult 2:31
Tandplatsanläggning

5 0 5 10 15 20 25 m

Skala 1:500

KARLSBORGS KOMMUN BYGG- OCH MILJÖNAMNEN
2011-04-28
Dnr // B 2011-246

x=493400

x=493300

x=493200

x=493100

x=493000

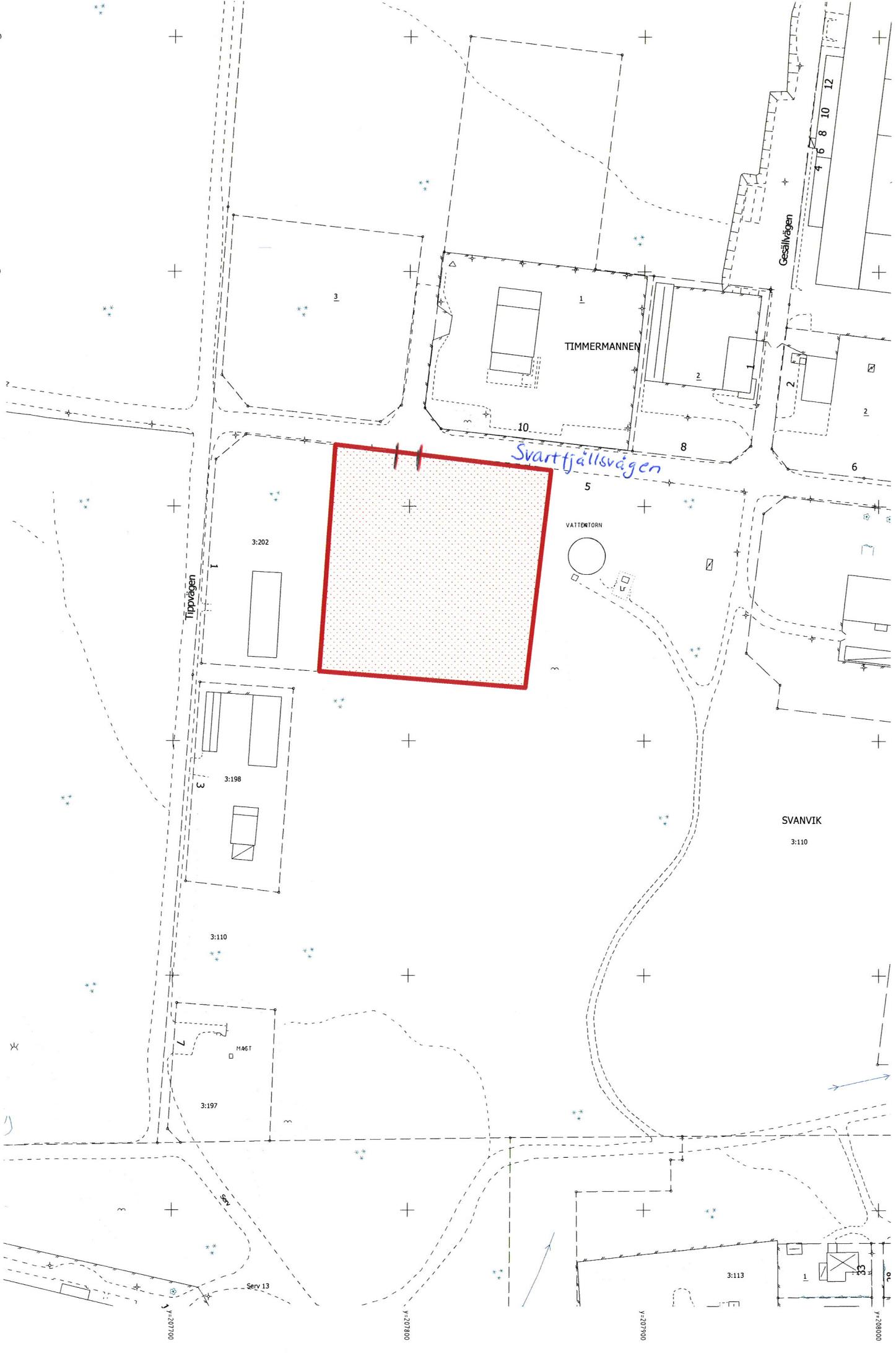
x=492900

y=207700

y=207800

y=207900

y=208000

TIMMERMANNEN

VATTENTORN

Gesällvägen

Svartfällsvägen

Tippvågen

SVANVIK

3:110

3:202

3:198

3:110

3:197

3:113

MACT

Serv 13

35

exp-ledr@mil.se
jan-henrik.eriksson@mil.se

LedR beteckning 24 643:50704

Yttrande över samrådsunderlag för Karlsborgsmålet Hammaren, Enebågen 1:2

Bygg- och miljönämnden i Karlsborgs kommun har beretts tillfälle att komma med synpunkter på samrådsunderlag inför tillståndsprövning av Karlsborgsmålet Hammaren daterat 2011-04-05.

Vättern har ett högt skyddsvärde och är utpekad i miljöbalken med olika riksintressen för exempelvis friluftsliv, yrkesfiske och försvar. Vättern ingår även i Natura 2000 och sjön har ett rikt ekosystem med hög biologisk mångfald. Vättern är skyddad i olika bemärkelser som man måste ta hänsyn till för att bevara Vätterns särart för kommande generationer.

Nämnden anser att möjligheten till alternativa platser måste utredas ytterligare. Möjligheten att delar av verksamheten kan förläggas på land med kulfång måste undersökas. Det uppges i samrådsunderlaget att uppstädning av landområden sker. Den möjligheten måste redovisas även i/under vatten.

I samrådsunderlaget finns beskrivet hur buller kommer att påverka både närområdet på land och stora delar av Vätternområdet. Beskrivning av vilka åtgärder som kan vidtas för att bullernivån kan minimeras måste redovisas. Ur bullersynpunkt anser nämnden att verksamheten ska koncentreras till perioder på dygnet då den stör minst. Möjligheten till att förlänga tiden för övningsuppehåll under sommaren är viktig för friluftsliv, bad, turism och rekreation.

Kommunerna runt Vättern har gemensamt ansökt om vattenskyddsområde för vattentäkten Vättern. Nämnden anser att sökanden ska beskriva hur verksamheten kan komma att påverka dricksvattenkvalitén. Nämnden anser att sökanden ska belysa vilken påverkan dagens olika ammunitionstyper kommer att ha, men det måste även framgå vilka krav som kommer att ställas på framtidens ammunition. I övrigt anser nämnden att det ska beskrivas vilken påverkan som remsor och facklor har när de hamnar i vattnet och detsamma gäller rester från flygbränsle. Nämnden ansluter sig till Vätternvårdsförbundets yttrande 2011-04-26 (bilaga 35 b) vad gäller synpunkter på vattenmiljön.

En eventuell utvidgning av försvarets mark vid Enebågen som innebär inlösen av privata fastigheter och mark finns inte redovisat i underlaget. Detta är en viktig fråga som måste klargöras innan ansökan lämnas in. Vidare bör all verksamhet som berör Vättern med landområden redovisas så en helhetsbild kan ges.

När miljökonsekvensbeskrivningen är inlämnad önskar Bygg- och miljönämnden i Karlsborgs kommun att allmänheten bjuds in till ett informationsmöte där representanter från Försvarmakten och Länsstyrelsen medverkar.

Anders Lundgren
Bygg- och miljönämndens ordförande

Måns Lindell
Vätternvårdsförbundet
036-39 50 53

LedR,MPE
PI 920
749 81 Enköping
attJan-Henrik Eriksson

Angående tillståndsprövning av Karlsborgsmålet Hammaren

Bakgrund

Vätternvårdsförbundet har beretts möjlighet att yttra sig rörande samrådsunderlaget inför tillståndsprövning för Karlsborgsmålet Hammaren, daterat 2001-04-05. Undertecknad har granskat underlaget utifrån huvudsakligen vattenperspektiv men även andra aspekter t ex buller, friluftsliv ingår. Som stöd för yttrandet har Vattenvårdsplan för Vättern, Bevarandeplan för Natura 2000 och Förvaltningsplan för fisk och fiske (samtliga rapporter i Vätternvårdsförbundets regi) använts.

Vätternvårdsförbundets syften är enligt stadgarna:

- påverka samhällsplaneringen och annan verksamhet av betydelse för vattenförhållandena i Vättern så att vårdintresset främjas,
- verka för samordning av undersökningar och av recipient-och utsläppskontroll som bedrivs beträffande Vättern och dess tillflöden,
- i samarbete med Naturvårdsverket svara för en årlig utvärdering av denna undersöknings- och kontrollverksamhet,
- samordna och sprida information om sjön Vättern och om hur den vårdas.

Vätternvårdsförbundet har den erfarenheten att flera av Vätterns värden har historiskt påverkats negativt av försvarsverksamhet. En modern miljöprövning välkomnas därför, där synnerliga skäl för bedrivande av verksamhet måste åberopas i kombination med detaljerade uppföljningsmått. Möjlighet till revidering av ev tillstånd inom kort tidsrymd bör finnas om verksamheten visar sig inte vara förenligt med påverkan. Påverkan bör belysas utifrån de riksintressen som är utpekade för Vättern såväl som lokala, regionala miljömål och andra representativa styrdokument.

Enligt miljöbalken utgör Vättern riksintresse för följande:

- turismens och friluftslivets intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön vid Vättern med öar och strandområden,

- natur och kulturvärden skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön vid Vättern med öar och strandområden,
- naturvärden skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön vid Vättern med öar och strandområden,
- yrkesfiske skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande,
- totalförsvaret för utförandet av anläggningar som behövs.

Vätternvårdsförbundet konstaterar att den sökta verksamheten berör flera av riksintressena på ett negativt sätt. Huruvida nyttjandet av Vättern som nedslagsområde ingår i ”anläggning för totalförsvaret” bör bedömas av prövningsmyndigheten. Frågan om användande av Vättern som riskområden överhuvudtaget bör motiveras utifrån den skada/intrång som verksamheten gör sammantaget på de samlad miljö-, natur- och kulturvärden, så att Vätterns värden tillgodoses långsiktigt. Stor miljöhänsyn bör därför iaktas i prövningen. Uppföljning av verksamheten bör därför vara av hög detaljgrad.

Synpunkter

Nedan följer ett antal punktsatser som bör begrundas inför en ansökan. Punkterna är ej i prioritetsordning, ej heller i tydlig ordning i enlighet med underlaget.

1. En viktig aspekt är mängden metaller som tillförs Vättern. Hittills har Vätternvårdsförbundets rapport nr 35 från 1995 fungerat som det sakunderlag som finns för källfördelning av tungmetaller till Vättern (t ex vid nyliga prövningen av FMV Karlsborg). Sedan detta underlag sammanställdes har nya förutsättningar kommit att gälla t ex har bly i nederbörd minskat till ca en tredjedel jämfört med 1990-talet. Det finns flera andra faktorer/utsläppsdata som behöver förnyas. Därför bör en **ny källfördelning av tungmetaller** sammanställas där även läckage från ammunition anges. Ett korrekt underlag är väsentligt då det är en viktig fråga. Försvarmakten bör ansvara och bekosta en sådan utredning. Ammunitions mängderna bör beräknas på viktbas utöver antal. Källfördelningen ska även innehålla ”naturlig bakgrundsbelastning” och enbart antropogena källor där försvarets andel kan uttolkas.
2. Försvarmakten uppger att avstädnings av landområden sker fortlöpande som rutin. Vätternvårdsförbundet anser att likadan rutin bör upprättas för **”avstädnings” av miljöer under vatten**. Vid dialogmöten med FMV Karlsborg har man därifrån sagt sig positiva till att ta fram strategi/plan för undervattensmiljöer. Vätternvårdsförbundet anser att detta ska gälla även för Hammaren. Det är inte lämpligt att efterlämna ”skrot” i ett Natura 2000 område.

3. Hur sker registrering av **biologisk miljökada på t ex fisk** i samband med skjutningar? Inhämtande av ”död fisk” genom okulärbesiktning (dykare om sådan finns på plats) bör genomföras efter avslutade skjutpass enligt särskilt upprättat protokoll/rutin (jämför FMV). Kråksviken är en känd leklokal för sik och skjutningar i vatten kan vara hindrande för fisk att nå denna lokal. Flera av fiskarter ingår i Natura2000-bgreppet såsom ”typiska arter”
4. Det anges att **motmedel** i form av remsor och facklor ska släppas från luft. Vätternvårdsförbundet anser att det ej är lämpligt att sådana hamnar **i vattnet**. Om det ändå är den lämpligaste miljön bör de insamlas efteråt då det utöver ”nedskräpning” finns risk att fiskeredskap påverkas. Det förekommer rapporter om vissa ”besvär” från t ex yrkesfiske men dessa har ej framkommit i Fiskeskyddsnämnden delvis p g a svag inrapportering. En rättvisare bild av denna påverkan ges genom en direktkontakt med samtliga yrkesfiskare och deras ev besvär.
5. Vätternvårdsförbundet anser det inte lämpligt att **brisant** ammunition eller brisanta raketer används i Vättern, ej heller raketer med fortsatt drivning efter nedslag i Vättern. **Raketer** bör bärgas efteråt. (det anges i anteckningar såsom att raketer är brisanta?)
6. Skjutningar med **nattlys** bör ej genomföras under perioden som är känsliga för fågel/fiskreproduktion. Likaså bör flygning på låghöjd undvikas under fågelreproduktion. Påverkan på fågelskyddsområden bör ingå i MKB, likaså ev hotade/känsliga arter till följd av nattverksamhet.
7. Vätternvårdsförbundet anser att inget material tillförs Vättern utanför själva målområdet t ex **hylsor** förutsätts insamlas i respektive flygfarkost.
8. Samtliga kommuner runt Vättern har nyligen (december 2010) inskickat förslag till föreskrifter för **skydd av dricksvattenkvalitet** för hela Vättern. I detta arbete har en riskanalys tagits fram som baserades på den verksamhet som var till hands vid framtagandet. Ev justeringar till följd av den sökta verksamheten i riskanalysen och ev påverkan på dricksvattenkvaliten i förhållande till gränsvärden bör belysas i MKB, inte minst med tanke på det oftast är denna aspekt som framkommit i allmänhetens synpunkter. Riskanalysen bör innefatta både långtidseffekt av vattenkvalitet som olycks sannolikhet till följd av flygning på låg höjd, inskolningsflygning, natttid etc.

9. Skjutområdet ligger inom **fredningsområdet** 5 (Flisen-Karlsborg-Ombo öar). Under viss tid av året (15/9-31/12) är området avsatt för skydd för fiskreproduktion genom kraftiga inskränkningar i möjlighet att fiska (visst fiske dock tillåtet). Under denna tid på året bör området inte beskjas. Fiskeförbudet gäller för skydd av flera Natura2000 arter av fisk (sk typiska arter).
10. Det uppges att flygningar söks för totalt 80 **verksamhetsdagar** fördelat på olika flygslag. Är det möjligt att några av dessa är gemensamma d v s går det att minska dagantalet, eller är det omöjligt att överlappa? Man skulle kunna vända på angreppssättet och införa totalt antalet **flygfria dagar** (motsvarar det också 80?). Om möjligt skulle det vara önskvärt att koncentrera flygningar med olika flygplanstyper till tider på året då bullret gör minst skada på människa, djur och natur, inte minst boskapskötsel. Flygning på **låg höjd** inom tider och områden som är intressanta för fisk och fisk bör framgå och undvikas.
11. Ingår behovet av **internationell verksamhet** inom det sökta antalet dagar? Kommer samma krav att gälla för internationella flygföretag som för nationella t ex hylsinsamling mm? Vätternvårdsförbundet förutsätter att den mängd som används/förbrukas av annan part (antal skott/vikt/flygdagar etc) avräknas från befintlig tillstånd.
12. Övningar genomförs ej när det är **isbelagt** – hur/var/vem definierar is eller inte i Vättern?
13. Kommer det att finnas olämpliga tider på året/dagar att bedriva skjutningar på i förhållande till **vindstyrka och riktning**? FMV har p g a bullerskäl sådana restriktioner. Hur genomförs verksamheten i förhållande till meteorologin?
14. Det finns **dokument med miljömål** som bör nämnas i MKB och den sökta verksamheten i förhållande till representativa mål: Bevarandeplan för Vättern (Natura2000), Vattenvårdsplan, samt Förvaltningsplan för fisk och fiske. Samtliga är tillgängliga på Vätternvårdsförbundets hemsida www.vattern.org. Dessutom bör regionala miljömål behandlas i MKB.
15. Går det att avgränsa ett ”**verksamhetsområde**” inom riskområdet t ex målpunkt och 100*100 m till vilket man i möjligaste mån utför målskjutningar och kontrollerade försök? Detta skulle avsevärt minska störningar på fisk jämfört med om hela riskområdet nyttjas. Vid dialogmöten med FMV Karlsborg har man däriifrån uttalat sig positiva till en dylik lösning.

16. Naturvårdsverket genomförde en undersökning 1985 rörande **vatten-och sedimentkemiska förhållanden i riskområden.** (Naturvårdsverket 1985:16 Undersökningar i Vättern 1984 inom av militär verksamhet i sediment, detritus och vatten, förf Torsten Ahl). Denna rapport konstaterar att det snarare var gruvindustrin i norra Vättern som utgjorde källa till den metallpåverkan som kunde konstateras. Vätternvårdsförbundet anser att detta var för den tiden en trolig korrekt slutsats. Men liksom behovet av uppdaterad källfördelningen av tungmetaller (punkt 1) har förutsättningar ändrats sedan denna slutsats drogs, t ex ytterligare 25 år, ändrade utsläpp från gruvindustrin etc. Förnyad studie inom "verksamhetsområdet" som inkluderar även icke-tungmetaller är behövligt underlag för både lokal påverkan och för hela Vättern. Området nyttjas delvis av lokala dricksvattenuttag för både människa och djur, bevattning etc som är i behov av säkerställd vattenkvalitet.
17. Generellt sett är fastläggningsförhållandena av tungmetaller goda i Vättern genom stabilt pH, jonsvagt vatten, hög kalkhalt i sediment, syrgasrikt mm. Detta är dock en slutsats som framtagits utifrån förhållande för djupområdena. Områden som berörs i ansökan är att betrakta som grundområden och förhållande inom det påverkade området bör belysas utifrån fastläggningsaspekt, erosion/friktion/sedimentation mm. En **bottenkartering och karakterisering inom skjutområdet** efterfrågas utifrån synvinkel om lämplighet för t ex fastläggning.
18. Vätternvårdsförbundet är gärna behjälpligt att utforma kontrollprogram för vissa frågor. Likaså besitter förbundet ett stort bakgrundsmaterial vad gäller vatten-sedimentförutsättningar samt fiskeribiologiska moment. Slutligen bör det anföras att F7 är medlemmar i Vätternvårdsförbundet och tar därmed visst ansvar för kontroll av miljötillståndet i Vättern.

Måns Lindell
Sakkunnig vatten

Johnny Norrgård
Sakkunnig fiske

Bilaga. Karta med fredningsområden i Vättern

